

geografie

Groningen trilt van woede

gemeenschapskunst en stadsvernieuwing | Weinviertel verjongt | EU-sixpack | Netwerkstad
achterhoek | Schuldig landschap | Meer ruimte voor aardkunde op school

Weinviertel

JONGE WIJNMAKERS ZETTEN GEBIED OP DE KAART

FOTO: REGIONALES WEINKOMITEE WEINVIERTEL/ROBERT LEIBST

tenrijk heeft een lange wijnbouwtraditie, maar is als land nog relatief onbekend. Daar komt verandering 'ooral in het *Weinviertel* timmeren jonge wijnmakers de weg. Ze zijn internationaal gericht, ondernemend pvallend vaak vrouw.

Gert-Jan Hospers, Paul Benneworth & Beatrix Haselsberger
Radboud Universiteit, Universiteit Twente & Technische Universität Wien

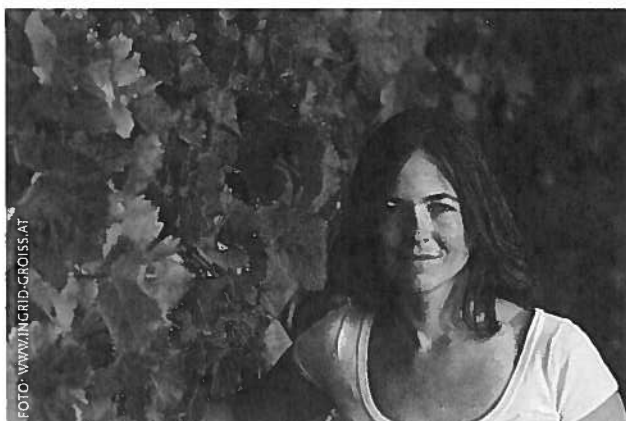
Eind 2012 vroeg de Oostenrijkse krant *Der Standard* haar lezers op welke beroepsgroep ze het meest trots waren. In het *Weinviertel*, een streek in het noordoosten van het land, hoefden ze daar niet lang over na te denken: de *Winzer* (wijnmakers) eindigden met stip bovenaan. Op zich is dat geen verrassende uitslag gezien de naam van het gebied. Maar wie zich het antivriesschandaal in de Oostenrijkse wijnindustrie nog kan herinneren, beseft dat de sector uit een diep dal is gekropen. In 1985

bracht een handjevol Oostenrijkse wijnboeren niet alleen de sector, maar het hele land in diskrediet door wijnen kunstmatig aan te zoeten met een middel dat lijkt op een stof die ook in antivriessmiddel voorkomt. De pers stortte zich op de zaak en het antivriesschandaal werd wereldnieuws. Het gevolg: de wijnexport van Oostenrijk kwam volledig stil te liggen. Nu, bijna 30 jaar later, roemen vinologen de kwaliteit van de Oostenrijkse wijn. Met name over het Weinviertel zijn ze enthousiast. Wat is er in deze streek gebeurd?

KWALITEITSWIJNEN

Met het *Waldviertel*, *Industrieviertel* en *Mostviertel* maakt het Weinviertel deel uit van de deelstaat Niederösterreich. De regio heet officieel *Viertel unter dem Manhartsberg* en ligt ten noorden van Wenen aan de Tsjechische en Slowaakse grens. Bijna een halve eeuw was het een perifeer gebied, totdat in 1989 het IJzeren Gordijn open ging. Sindsdien profileert het Weinviertel zich graag als een draaischijf tussen West- en Oost-Europa. Door taal- en cultuurproblemen komt grensoverschrijdende samenwerking echter maar moeizaam van de grond. Het Weinviertel staat ook wel bekend als een 'slaapregio', omdat een groot deel van de 295.000 inwoners voor het werk naar de Oostenrijkse hoofdstad pendelt. De mensen die hun brood verdienen in de streek zelf,

Jungwinzerin Ingrid Groiss figureert prominent op haar website www.weinviertel-weine.at

erken veelal in de wijnbouw, landbouw, bouwnijverheid, voedingsmiddelenindustrie, chemie en energiesector. Het glooiende landschap is bezaaid met wijn- en landbouwdorpen. Vooral in de noordoosthoek zijn de dorpen vergrijsd. Toch heeft het Weinviertel als geheel niet te maken met bevolkingskrimp, omdat de zuidpunt profiteert van suburbanisatie vanuit het nabijgelegen Wenen.

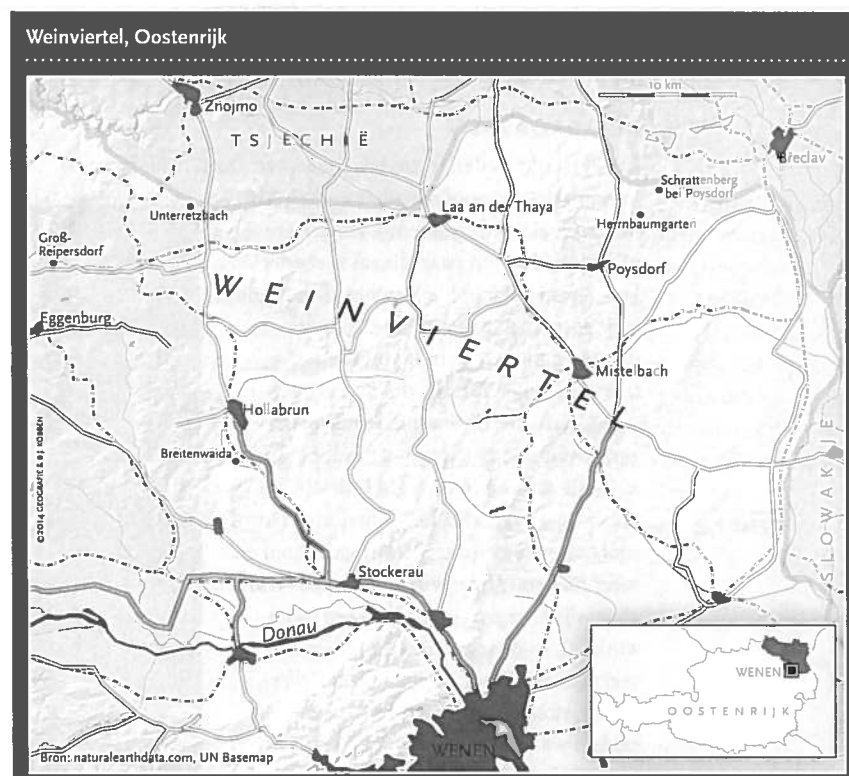
Met zijn lössbodem, droge zomers en sneeuwarme winters beschikt de streek over ideale condities voor druiventeelt. Het Weinviertel heeft ruim 13.350 hectare aan wijngaarden en is daarmee het grootste wijnbouwgebied van Oostenrijk. Bijna de helft is bestemd voor de Grüner Veltliner, 's lands bekendste druiven- en wijnsoort. De witte wijn die uit de druiven wordt bereid, heeft een zachte, pikante smaak die wel wat weg heeft van peper. Lange tijd werd de internationale wijnwereld maar weinig aandacht voor het Weinviertel gegeven. De kwaliteit van de wijnen uit het Weinviertel werd sterk uiteen, terwijl de wijnboeren nauwelijks aan marketing deden. In 2003 kwam daar verandering in: toen mocht het Weinviertel als eerste regio in Oostenrijk het DAC-label voeren. DAC staat voor *Districtus Austriae Controllatus*, een kwaliteitscontrole voor Oostenrijkse wijnen die als gevolg van het antivriesschandaal erg streng is. Een wijn met het predicaat Weinviertel DAC voldoet aan hoge kwaliteitseisen: het is een licht- tot groengeel gekleurde Grüner Veltliner met een alcoholgehalte van 12 tot 12,5% die qua smaak beantwoordt aan de eisen van de regionale wijncommissie. Voor de wijnbouw in het Weinviertel was de DAC-toekenning een enorme stimulans. Het keurmerk zorgde voor een kwaliteits- en imageverbetering van de wijn en stijgende verkopen. De Grüner Veltliner Weinviertel DAC is nu het visitekaartje van de streek.

VLIEGENDE WIJNMAKERS

Overal ter wereld maken wijnproducenten gebruik van 'vliegende wijnmakers' om de kwaliteit en marktkansen van hun wijn te vergroten. Het gaat om vinologen die van wijngoed naar wijngoed reizen om de eigenaars advies te geven. De Fransman Michel Rolland bijvoorbeeld adviseert zo'n 100 wijnboeren in 13 landen. Tien jaar terug kwam hij nog bij ruim 200 producenten over de vloer. Dat zijn klantenkring is gehalveerd, komt omdat wijnboeren steeds vaker zelf het vliegtuig pakken en de kunst bij collega's in het buitenland afkijken. In het Weinviertel doen vooral de jonge wijnmakers dat. De kennis en inzichten die ze elders opdoen, gebruiken ze om betere en nieuwe wijnen te produceren. Neem Simone Jordan uit Groß-Reipersdorf, die stage liep in de buurt van Stellenbosch (Zuid-Afrika). In 2010 heeft ze het wijngoed van haar ouders overgenomen. Op 12 hectare produceert ze diverse soorten wijnen, waarvan drie het kwaliteitsmerk Weinviertel DAC dragen. In het bedrijf heeft ze allerlei vernieuwingen doorgevoerd, zoals een professionalisering van de productie en van de website. Toch blijft Jordan junior trouw aan de familietraditie. Haar motto: 'Wijngaarden ontstaan niet van vandaag op morgen, maar worden door de generaties gemaakt tot wat ze nu zijn.'

Ook Christian Madl heeft zijn licht in het buitenland opgestoken. In het dorp Schratzenberg bei Poysdorf aan de Tsjechose grens zet hij sinds 2003 het wijnbedrijf van zijn vader voort. Hij liep stage in de Champagne (Frankrijk), Rheinhessen (Duitsland) en Luxemburg, drie gebieden die bekend staan om hun mousserende wijnen. Madl leerde er de *méthode traditionnelle*, een proces van gisting waardoor de wijn gaat mousseren. Onder het label MADL-Sekt verkoopt de ambitieuze wijnmaker zijn kwaliteitsbubbels in binnen- en buitenland. Hij heeft er internationale wijnprijzen mee gewonnen, waaronder een zilveren medaille bij het concours Vinalies Internationales 2013 in Parijs. Madl streeft continu naar verbetering en experimenteert met nieuwe druivensoorten, productiemethoden en wijnvaten.

Ingrid Groiss (foto) kwam als klein meisje al graag in de wijngaard van haar ouders. Toch had ze een studie bedrijfseconomie en een paar marketingbanen in Duitsland nodig om erachter te komen dat ze wijnboerin wilde worden. Groiss keerde terug naar

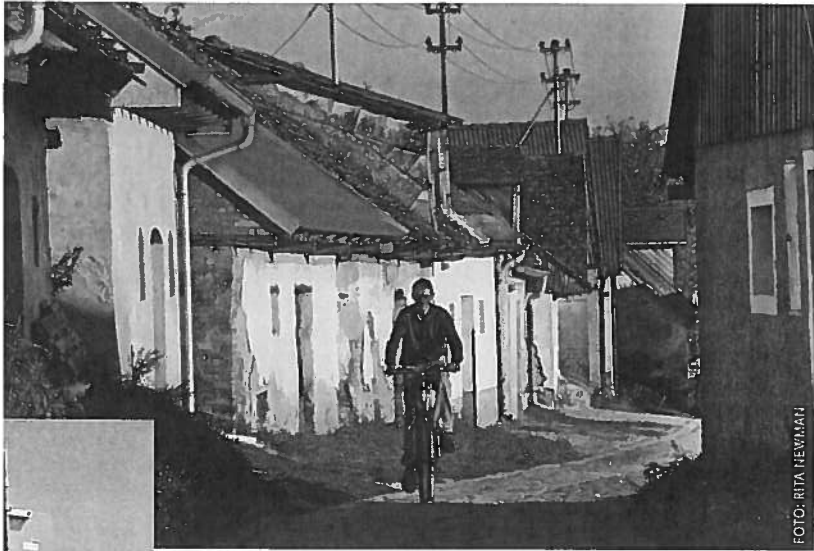

FOTO: RITA NEWMAN

Boven: *Kellergasse* in Pillichsdorf, Weinviertel.

Links: Radroute 91 van Mistelbach naar Poysdorf in het Weinviertel.

het Weinviertel, startte in Wenen alsnog met een studie vinologie en maakt sinds 2010 wijn op het ouderlijke wijngoed in Breitenwaida. Eerst werkte ze samen met haar vader, maar al snel merkte ze dat ze andere ideeën had over het maken van wijn. Groiss besloot de 50 jaar oude wijngaard van haar oma nieuw leven in te blazen en produceert er nu naast de Grüner Veltliner Weinviertel DAC een mengwijn die ze In der Schablau heeft gedoopt. Het bleek een gouden greep: de 'nieuwe' wijn van verschillende oude druivensorten is in trek bij Weense toprestaurants. Bij de verkoop komt de marketingachtergrond van Groiss goed van pas. Haar flessen wijn hebben een opvallend etiket en de jonge wijnmaakster zoekt de media op. Zo staan op haar website www.weinviertel-weine.at een hoop recente interviews, aanbevelingen en foto's van de wijnboerin en haar wijnen. Groiss heeft geen vliegende wijnmaker nodig, ze doet het allemaal op eigen kracht.

KELLERGASSEN

In de meeste Nederlandse reisgidsen van Oostenrijk komt het Weinviertel er vooralsnog bekaaid af. Als de streek al wordt genoemd, krijgt deze niet meer dan een paar alinea's toebedeeld. Het gebied voldoet niet aan het clichébeeld van Oostenrijk met z'n Alpentoppen, meren en bergweiden. Bij buitenlandse toeristen is het Weinviertel nog vrijwel onbekend – tenzij ze echte wijnkenners zijn natuurlijk. Uitgangspunt van het toeristische aanbod in de regio is de 400 kilometer lange Weinstraße Weinviertel. De route gaat langs ruim 560 wijngoederen en meer dan 100 *Heurigen* (Oostenrijks-Duits voor wijnkroegen) en *Vinotheken* (wijnwinkels). In de regiomarketing is er ook veel aandacht voor de circa 1000 *Kellergassen*, straten met kleine huisjes en diepe kelders waar lokale wijnboeren van ouds-her wijn bewaren. Ze worden ook wel

'dorpen zonder schoorstenen' genoemd. In de herfst, het wijnseizoen, zijn de meeste kelderhuisjes open voor publiek. En tussen april en november kunnen toeristen overal wijnproefweekenden en fietsvakanties langs wijngaarden boeken. Zelfs in het fietsroutenetwerk van het Weinviertel ontkom je niet aan wijn: de dertien routes dragen allemaal namen van wijnsoorten, zoals de Veltliner, Chardonnay en Zweigelt.

De regio is vooral in trek bij oudere toeristen, de WHOPers: *wealthy healthy older people*, bemiddelde senioren die hun oude dag actief willen doorbrengen. Veel bezoekers komen uit Wenen om in het Weinviertel te recreëren. Steeds vaker blijven ze na een dagje fietsen of wandelen en een paar glazen wijn overnachten. Tussen 2001 en 2012 is het aantal toeristische overnachtingen in het Weinviertel met 58,4% gestegen. Dat is een prestatie, zeker als je bedenkt dat de toename voor Niederösterreich als geheel 18,5% bedroeg. De groei in het Weinviertel heeft te maken met het DAC-effect: de toekenning van het predicaat heeft niet alleen de belangstelling voor de Grüner Veltliner vergroot, maar ook voor de streek waar de wijn vandaan komt. Elisabeth Rücker runt in Unterretzbach een wijngoed met *bed & breakfast*: 'Dankzij de interesse voor onze wijn komen er ook meer toeristen. We merken al langer dat de reserveringen voor ons gastenverblijf toenemen'. Steeds meer jonge wijnmakers investeren in overnachtingsmogelijkheden voor wijntoeristen. In lijn met de behoefte van WHOPers zijn de gastenkamers luxe en modern. Zo zijn de *Geniesserzimmer* van wijngoed Bohrn in Herrnbaumgarten uitgerust met een massage-douche, Nespresso-apparaat en gratis internet.

SEXY BEROEP

De invoering van het wijnkeurmerk DAC in 2003 heeft een impuls gegeven aan de wijnbouw in het Weinviertel. Maar het is vooral aan de nieuwe generatie wijnmakers te danken dat de wijnen uit hun streek steeds bekender worden. Opvallend is dat die jonge wijnboeren vaak vrouw zijn. Ze dragen ertoe bij dat de inwoners van het Weinviertel het beroep *Winzer* (wijnmaker) zo waarderen, ja zelfs sexy vinden. Veelzeggend is dat er sinds 2004 jaarlijks een *Jungwinzerinnen*-kalender verschijnt met daarop jonge, schaars geklede wijnmakers uit het hele land. Steevast staan er ook enkele schoonheden uit het Weinviertel op. In Oostenrijk is wijnbouw weer een beroep met toekomst. •

BRONNEN:
ZIE WWW.GEOGRAFIE.NL

Links: De *Jungwinzerinnen Kalender 2013*: al tien jaar promotiemateriaal voor Oostenrijkse wijnen en collectorsitem voor liefhebbers van wijn en 'schöner Fotografie'.

